

Matalajärven suojeluyhdistys - Grundträsk's skyddsförening ry Jäsenkirje nro 8 / 6.11.2017

Matalajärven vesikasvillisuuden muutokset 50 vuoden aikana

Allekirjoittanut on vuosina 1961, 1997 ja 2010 tutkinut Matalajärven vesikasveja. Tutkimukset suoritettiin samoin menetelmin kolmena eri tutkimusvuotena. Samat kohdat analysoitiin 1961, 1997 ja 2010. Tämä tapahtui miltei samoina päivinä eli elokuun lopulla ja syyskuun alussa. Rantakohteita oli 12 ja avoveden haravakohteita myös 12. Kaikki löydetyt kasvit lajimääritettiin. Ranta- ja harava-kohteiden lajirunsaus (tiheys) ja lajiyleisyys (löytökohteessa) määritettiin. Tämä perustui Norrlinin 7-asteiseen kaavaan.

Matalajärven rehevästä ylireheväksi kulkenut kehitys heijastuu hyvin kasvillisuuden muutoksiin. Silmännähtävä muutos on järven umpeenkasvu. Mitattuna ruovikon reunasta, avoin vesialue on selvästi pienentynyt. Vuonna 1961 vesialue oli n. 87,3 ha, 1997 luku oli n. 71,1 ha ja 2009 vesialue oli n. 70,4 ha. Näin avoin vesialue oli supistunut 16.9 ha. Ilmakuvassa 2009 avovesialueella näkyy pinnalla karvalehteä ja viherlevää, lisäksi järvikaislasaarekkeita.

Lajien kohdalla muutokset ovat Matalajärvellä samansuuntaiset kuin muissa rehevöityneissä järvissä. Tyypillistä on lajimäärän pieneneminen. Vuonna 1961 määrä oli 59, 1997 se oli 50 ja 2010 luku oli 47. Vuonna 1961 vesisammalia löytyi 10 lajia, näistä 5 oli rantasammalia ja uposvesisammalia oli myös 5 lajia. Vuonna 2010 vastaavat sammalluvut olivat laskeneet lukuihin 2 ja 1. Näkinpartaisia 2010 ei löytynyt enää lainkaan. Aikaisemmin niitä oli 2 lajia.

Kun vertaa eri tutkimusvuosina havaittuja uusia lajeja ja hävinneitä, on vaihtelevuus hämmästyttävän suuri. 1997 löytyi 8 uutta lajia, jotka kaikki suosivat runsaasti ravinteita sisältäviä vesiä, mm. karvalehti havaittiin ensimmäisen kerran. Vuoteen 1961 verrattuna 17 lajia ei enää tavattu. Näistä 6 oli vesisammalia. Vuonna 2010 löytyi vuoteen 1997 verrattuna jälleen 8 uutta lajia, mm. vesirutto. Hävinneitä lajeja vuonna 2010 oli 11 verrattuna vuoteen 1997. Ennen niin yleisenä kasvanut siimapalpakko näytti kokonaan hävinneen.

Järven rehevöityminen heijastuu hyvin vesikasvilajien jakoon ravinteita suosiviin lajeihin ja vähemmällä ravinteilla toimeentuleviin lajeihin. Vuonna 1961 ravinteita suosivien kasvien osuus oli 45,8 %, 1997 luku oli 56,0 % ja 2010 näiden kasvien osuus oli 57,4 %, eli selvää nousua. Vähemmän ravinteita suosivien lajien osuudet olivat laskeneet. Vuonna 1961 osuus oli 20,3 %, 1997 luku oli 20,0 % ja 2010 näiden kasvien osuus oli 14,9 %. Vähemmän ravinteita suosivien vesikasvien osuus kaikista kasveista oli johdonmukaisesti laskenut.

Muutosten syyt on ravinteiden lisääntyminen, joka suosii vaativia kasveja. Rehevöityminen johtaa myös voimakkaiden kasvien massaesiintymiseen jotka kesällä käyttävät vähiin veden hiilidioksidia. Tämä iskee erityisesti uposvesisammaliin, koska ne eivät pysty hyödyntämään vedessä olevia muita hiililähteitä. Myös raskasmetallit ja tiesuola ym. voivat vaikuttaa kasvillisuuden koostumukseen.

Voimme todeta että Matalajärven vesien ja pohjasedimenttien ravinteet lisääntyvät ja tämä on 50 vuoden aikana voimakkaasti muuttanut vesikasvien lajikirjoa. Muutkin tekijät vaikuttavat asiaan.

Jack Barkman, Matalajärven suojeluyhdistyksen hallituksen jäsen